

RETROBEM LA MEMÒRIA

A El Camí, 1934, núm. 117, p. 5, **A. Senent i Micó**, signa un article que ve a donar una llum nova a la discussió valencianisme-catalanisme, i que es titula:

“Occitanisme”

Antoni SENENT i MICÓ

“Heus ací tot un món d'idees i sentiments que ens suggerix esta paraula: Occitània. Què en sabem nosatres d'ella? Sols uns contorns esfumats i uns tòpics expandits no sé per qui, però sempre els mateixos i que al cap d'avall ens deixen una idea boirosa del que és i del que representa.

Què en sabem, nosatres d'Occitània? Els noms d'unes regions que ben bé no sabem delimitar davant d'una carta europea, ni dir quines són les seues capitalitats; pregunteu a qualsevol dels que parlen d'occitanisme si Marselha –la segona gran urb d'Occitània- cau o no dins d'ella i no vos sabrà respondre.

I si geogràficament el nostre coneixement és tan feble, no arriba l'històric a força més. Acàs una idea confosa dels Albigenses mig heret-

ges mig patriotes, als quals es perseguí amb el desig de conquerir per a la monarquia francesa dels Capets tots aquells pobles de la nostra raça que vivien sota l'alt patronatge dels nostres reis –les fronteres d'Anfós I arribaren a l'Atlàntic- i que per defensar la seua independència morí a Muret Pere II, el Catòlic.

Tots aquells pobles d'enllà els Pirineus quan anaven caent sota el domini dels francesos servaren la idea de la seua nacionalitat i consideraren a d'aquells com estrangers lluitant aferrisadament per reconquerir sa llibertat i moltes vegades hagueren de pregar a Jaume I, ocupat en les guerres del sud, que anara al seu ajut, éssent els trobadors els que més clamaven i mentre desvetllaven el sentiment primari de la independència, feen confiar al poble en la victòria en tant anara Jaume I a defensar-los. I així Guilhem de Montanhagol dia en un sirventés durant la guerra de 1214-43:

<<Si'l rei Jacme, cui no mentim,
complis so qu'el ve nos pleim,
segon que auzim;
en gran dolor
foran ab Plor
Frances, qui qu'o desvuelha:
e quar defalh,
qu'ades no salh,
tot lo mons lo'n reir vuelha>>

On demostrava la confiança en la desfeta dels francesos davant les hosts que portaria el nostre Conqueridor. Tanmateix cantaren molts atres trobadors fins que després de vore la inutilitat de les embaixades i precés al rei En Jaume, s'anà creant allà una atmòsfera contrària al bon rei per no acudir prestament a deslliurar aquella part dels seus dominis i dels seus aliats i feudataris a l'ensems que a venjar la mort de son pare. Arribà a tant, que així com entre nosatres és Jaume I el prototipus del cavaller i

en el nostre concepte fón un governant model que conquerix reines i els regix santament i demòcrata, és per a ells un traïdor que trenca sos juraments i no venja l'ultratge de la mort de son pare, i un atre trobador provençal, Bonifaci III de la Castelhana, invectiva a Jaume I, que està lluitant contra gent de poc valer en compte de venjar a son progenitor, i li diu:

<<E-l fics Reys cui es Aragos
fat ont l'an plag a man gasos,
e fora ilh plus belh, so m'es vis,
que demandes ab sos baros
son Paire, q'era pros e fis
qui fon mortz entre sos vesis,
tro fos dos tanz aquitlat.>>

Després d'açò, aquells pobles es cregueren francesos i els d'ací, espanyols per segles, fins que un jorn Mistral ve a dir:

<<Qué nous fan li frountiero enemigo e li nom
diferent de Francés, d'Espanyou?>>

I aleshores, en aquell instant, s'enrecordàrem nosatres de la batalla de Muret, de Pere II i d'aquelles lamentacions de Bernat Sicart de Marvejals:

<<Ai! Tolosa e Proensa
e la terra d'Agensa
Bezers e Carcassey,
que vous vi e quo vos vei!

Que vinalisa dient:

<<Rey d'Aragon, si us platz
per vos seray honratz>>

I compenguérem la idea moderna de la nacionalitat i de la raça per sobre els Pirineus, que ni són el començament d'Espanya ni d'Àfrica, perquè a una i altra part es vessa un mateix poble. Així ho veren Mistral i Mossén Cinto i Llorente(!). Els Pirineus no són una frontera. Són una contrada d'Occitània.

Però, aquella idea que al començ de la renaixença la veren tan clara els poetes de Provença, Catalunya i València fon després enterbolida per la política a l'ús i també per un desig d'independència política exacerbada per la dominació franco-espanyola, i a les jóvens promocions occitanes els és una mica difícil comprendre la idea d'Occitània entitat, hui per hui, abstracta i idealment romàntica i compatible amb la idea de repúbliques independents en absolut

La idea d'Occitània, romàntica encara, cal desenrotllar-la i difundir-la i per ço caldria prompte una història i una geografia occitana, com diu molt bé Marcel Carrieres en lletra a mi adreçada. <<Es també amb força raon que direts que caldria una història i geografia occitana-. Mas qual és lo nostre amic que s'en cargarà?>>

Emperò i com un mitjà d'apropament i coneixement inter-occità seria bell l'establir una correspondència d'intercanvi i encara algun que altre viatge pels països d'oc. La *Rampelade*, suplement a la revista *El Gai Saber*, de Tolosa, ha publicat la crida a tot el jovent d'Occitània demanant-los les adreces a tots aquells que vullguen establir correspondència entre <<jovents i joventas >>, per anar establint contactes espirituals dels quals el menor profit haurà de ser l'encoratjament d'uns i d'atres en la tasca d'expandiment de llurs parles i, a més, trobarem-nos la satisfacció d'escriure en la nostra llengua nacional a tot un poble de dèsset milions d'habitants, per a comunicar a la major part dels quals necessita la gent aprendre el francès perquè no coneixen que preconisen la llengua castellana com a universal i que no pot relacionar-se en Marselha, ni en Tolosa ni en Lemotges, perquè no coneix el francès, mentre nosatres amb la nostra llengua minúscula (!), ridícula (!), per a anar en mànegues de cami-

sa(!), podem tindre una correspondència amb Burdeus, amb Lúrdes o amb Grenoble.

Aquells que vullguen mantindre correspondència en llengua valenciana amb xics o xiques occitanes, faran bé d'enviar llurs adreces a Marcel Carrières, 13, rue de la Halle, Nogent sur Seine (Aube). Per la meua part els garantixc que s'entendran perfectament en les cartes de qualsevol dialecte occità.”

En una nota a peu de pàgina diu que:

“Després d'escrit el present article he llegit la declaració col·lectiva dels intel·lectuals catalans sobre el problema d'Occitània, i sense perjudici que altres plomés més assenyades que la meua la judiquen, la comentaré en un proper article.”

“Occitanisme, insistint”

El Camí, núm.118, p. 3

“Alacant contra València; València contra Catalunya; Catalunya contra Occitània. Qué pobre concepte de la pàtria i quanta incomprensió, incultura i egoisme! Quina visió més estreta d'Occitània! Es l'obra centralista de Madrid la que no ens deixa vore per sobre i els alacantins i castellanencs –salvant honroses excepcions- la veuen en València-ciutat, i els valencians, en general, en Catalunya, i ara els intel·lectuals catalans, fent *pendant* amb un clam publicat el 24 de juliol de 1933 (sic)⁶ a *Heraldo de Castellon*, la veuen en aquella esfera d'un volum major que en diem Occitània i que devia ser tan idealista i romàntica que no admeta les urpes de la crítica despiadada contra un sentiment que superant tot localisme enllaça la idea noble de la pàtria en una altra esfera superior: la raça llatina enllaçada alhora en la humanitat.

6.- Entenem que vol dir 1934, però no hem tingut accés al periòdic citat. Ens basem en la lògica.

Quina confusió entre este joc d'ideals esferes de què ens parla Joaquim Reig i la *pesadilla* madrilenya que ens fa jutjar a tots amb el seu motlle i que ens fa témer opressions i centralismes sense lògica! I estos mateixos impugnadors parlaran –Oh paradoxa!– del Estats Units d'Europa!

Però mentre estos no arriben, la idea d'Occitània és sols una unitat –no uniformitat– cultural. No heu sentit parlar mai d'Iberoamericanisme? Puix bé, la idea occitanista és equivalent a iberoamericanisme, llevat l'odi que Amèrica llatina sent cap a Espanya, constatat diàriament en la seua premsa, llevat els buits discursos al remat dels banquetes oficials glorificant als que els nostres avis i encara els nostres pares digueren *insurrectos* i *malos españoles*; llevat finalment l'ànsia de lucre comercial que hom persegueix en eixe acostament iberamericà. Es a dir, llevat tot l'egoisme i baixes passions que enterbolixen una idea que devia ser gran és quan sembla a la idea que al menys la meua pobra intel·ligència té formada d'Occitània.

El combatre Occitània, perquè no mai han format llurs pobles un Estat, és llevar fonaments a la idea de les nacionalitats. Euzkadi i els pobles germànics en són de testimonis de tindre una nacionalitat els territoris dels quals no mai han estat formant un sol Estat. A més a més, hem de considerar que a l'època de la formació de les llengües i nacionalitats modernes era l'organització feudal la imperant, sent el domini dels pobles objecte de pactes, cessions i matrimonis, mercès als quals vingué la unió dels casals de Provença i Barcelona i el parentiu i l'aliança amb la de Tolosa, que és per on venia la única unió política que aleshores cabia. De negar açò arribaríem per lògica a la conclusió que en treia un pamflet editat l'any 1932 a Madrid, on s'assegurava que <<la Nación Catalana no ha existido nunca>>.

Si deixem la idea d'unitat política, que és la que menys ens interessa, trobarem la idea de la unitat cultural en tots els autors i sostinguda per Milà i Fontanals, Mistral, Víctor Balaguer i Prat de la Riba, sense

excluir al mateix Nicolau d'Olwer que ara signa el manifest sobre la pàtria i que el 1908 parlava de *la Nació Occitana*.

Frederic Mistral va dir al *Calendal* : <<Cal dir, d'atra part, que esta intel·ligència de la nacionalitat es manifestà espontàniament en tots els països de llengua d'Oc, ço és, des dels Alps fins al Golí de Gascunya i del Leire fins a l'Ebre. Estes poblacions, totstemps simpàtiques entre elles per una similitud de clima, d'instints, de costums, de creences, de legislació i de llengua, es trobaven en esta época disposades a formar un Estat de Províncies Unides. Llur nacionalitat, palesada i propagada pels cants dels trobadors, havia madurat ràpidament sota el sol de les llibertats locals. Per tal que esta força esparça prengués vigorosament consciència d'ella mateixa, mancava només una ocasió: una guerra d'interés comú. Esta guerra es féu, però, en dissortades condicions>>.

I Prat de la Riba, al que següeixen els catalans en un tot i deuen en veritat seguir, doncs fóu ell el creador de la idea de la nacionalitat catalana, dia damunt les planes de *La Veu de Catalunya* el dia 1 de gener de 1904, al sortir de la presó per defensar Catalunya, en una pàgina digna peça d'una antologia:

<<N'ha perdut moltes de coses la nostra raça. Els qui parlen d'aquella Catalunya que tanca l'Ebre i acaba als Pirineus, no han sentit bategar l'ànima de la nostra terra, corrent centenars de quilòmetres cap al cor de França. Des del Mirador de Durtol, en aquelles hores passades contemplant planures d'Alvèrnia i les serres de les Cevenes, quantes vegades havia somniat aquella Nació immensa, aquell aplec de pobles que es podien entendre uns amb atres i que des de València s'extenien per la Mediterrània fins al Rose i les estribacions dels Alps; que pel Pirineu van a confrontar amb les terres basques i toquen l'Atlàntic i el voregen fins a les boques del leire (Loire). Hui encara, quan es deixen les ciutats populosas amb què el francès del nord, amb la seua

força civilisadora, les ha descobertes, s'hi troben les ruïnes d'aquell aplec de pobles: en la conversa del pagès que en català ens entén i pel català l'entendem; en els noms de les valls, les ciutats i les muntanyes; en els cognoms dels hòmens; en les esglésies romàniques que semblen tretes de les nostres serralades; en les Verges, ennegrides pel temps, que s'hi veneren. Furgant una mica, gratant una capa del francès, enderrocant aquelles cases d'alta coberta, treient-ne aquella crosta nova, forastera, hom aconsegueix vore's a casa, en terres pròpies, en terres d'aquella gran civilització nostra que desaparegué amb la força i el poder de la Nació catalana>>.

La idea que més cou –perdoneu el mot- als signants de la declaració antioccitanista que venim comentant és la de que si acceptem la premissa de unitat de l'idioma occità, resta el català del Principat com un de tants dialectes i a la mateixa altura que el valencià, el mallorquí i el gascó, i açò els subleva. La meua petitesa i insignificància em priva d'enfrontar-me amb el, per a mi, admirat mestre Pompeu Fabra, primer signant del manifest mencionat, però, hem de partir de la base que la nostra llengua nacional es compon de diferents dialectes d'un mateix idioma, lo mateix que passa a l'espanyol i a altres, però més encara, el nostre per haver tingut diferents focus de cultura, com el valencià del segle XIV, que han anat donant caràcter de llengua literària, un darrere de l'atre, als diferents dialectes. Clar és que per raó de convivència dins un mateix Estat Federal, trobarem els dialectes d'ençà els Pirineus més unificats que no estos als parlats Pirineus enllà que han estat influenciats per un tercer idioma. Però açò no és prou per assegurar que existix una llengua catalana enfront d'una gascona o alvernysa, ja que totes són formes dialectals d'aquella llengua que els nostres immediats avantpassats digueren llemosina, reconeixent ser la mateixa parlada al Llemosí.

Pel mateix esperit xovinista dels valencians que refusen la unitat cultural catalano-mallorquina-valenciana, trontolla l'esperit liberal del Principat i ve a donar per als detractors per a parlar-nos d'opressions que mai havíem temut. Este acte va en contra de l'esperit que animà a *Palestra* en la publicació del fullet commemorant el I Centenari de la Renaixença Catalana⁷. L'esperit de *Palestra* és l'autènticament liberal i catalanesc, és el sostingut pels renaixentistes tots i en especial per Prat de la Riba, que trobà la idea i l'essència de la nacionalitat catalana, (V.PRAT DE LA RIBA, E. (1906)) descrita tan bé en la pàgina copiada abans, per sota les runes i els postisos franco-espanyols enllà dels Pirineus i ací de l'Ebre. Voler refiar-se de Prat de la Riba quan parlà de Nació catalana ací de l'Ebre i no acceptar-lo quan en parla d'enllà el Pirineu és, o ignorància o mala fe, i també pot ser *comoditat*, la mateixa que llençaven en cara els trobadors provençals a Jaume I, que es deixava arrebasar un Estat per no començar la tasca de reconquerir-lo.

Seria de desitjar que plomes més autorisades que la meua insistiren sobre estos temes que cal divulgar. L'afer del pancatalanisme és una nafra en carn viva; cal, amb tacte, no tocar-la. Però l'afer d'Occitània, com més allunyat de nosatres, podriem tractar-lo sense posar massa passió. Potser al capdavant trobaríem per tot una solució: al menys hauriem ajudat a elevar el mig ambient cultural en les masses valencianistes en una cosa tan nostra que hui té preocupats a intel.lectuals i dirigents de tota l'Occitània.”

7.- Es refereix al núm. extraordinari de PALESTRA 1933.